

VESELICA

Tu bodo ubili besedo.
 Že trije pripravljajo raženj.
 Že trije si manejo roke.
 Že trije sklicujejo slavje.
 Tu bodo ubili besedo.
 Za praznik prvega maja.
 Na travniku z majskim cvetjem.
 Ljudem za majsko veselje.
 Tu bodo ubili besedo.
 Do jutra vrtel se bo raženj.
 Do zvezd frfotal bo plamen.
 Do duše pijana bo raja.
 Tu bodo ubili besedo.

PRIVIDI OSEBENJKOV

Osebenjek sem bil (in smo bili), odkar pomnim.

Tako so rekli nekoč tistim revežem po semiškem hribu, ki niso imeli skorajda nič, mogoče kakšno kravo, kozo ali prašička, pa še tu in tam kakšnega vola. Še zmeraj živi tam nekaj takšnih ljudi in bodo še živeli, čeprav so že sončni planeti izjokali solze nad njimi, ko so se jim kdaj bolj približali in se nagledali njihovega pukljastega življenja. Tako so planeti videli tudi to, da imajo osebenjki samo nekaj krp kamnite zemlje za krompir, vinograde in koruzo, ki se ji pravi po semiško debelača, luči pa so si kurili s petrolejem, ki so mu rekli tudi smrdljivka.

Besedo osebenjki so svojčas nekateri kmetje po dolini, ki so imeli grunte, izgovarjali skorajda kot žaljivko, vendar je bila ta beseda tu pa tam podobna tudi usmiljenim sestram, po domače nunam, ki so imele velike bele klobuke in so stregle po bolnišnicah – zastonj. Po vojni pa so jih visoki gospodje tovariši kot klerofašistke pregnali in jih zamenjali z nekakšnimi gospodičnami čistilkami. Te ti še dandanašnji opsujejo vse po vrsti, od rojstnega do smrtnega dneva, zraven pa se gredo kot dohtarji celo štrajke, ker jim dajo premalo plače. (Ja, fakultete so zanje imeli menda samo Albanci pod Hodževim režimom).

Tista beseda z belim nunskim klobukom je bila včasih tudi dobra za osebenjek. Kajti kakor so usmiljenke povedale bolnikom vsaj kaj dobrega za lahko noč, tako je včasih rekel tudi kakšen gruntar osebenjku:

– Vem, da si revež. Če hočeš, ti kaj posodim, pa boš že vrnil, če boš kdaj imel. Drugače pa pojdi v božjem imenu!

Ljudje živimo in umiramo napol za plačo napol pa zastonj. Zmeraj je tako bilo in bo. Povsod so bili in bodo osebenjki, bili pa so in bodo tudi naftni šejki. V boleznih

in smrti pa je osebenjek popolnoma enak naftnemu šejku. Tako enak in njemu podoben, kakor so si podobne z ravnilom začrtane meje med enim in drugim naftnim poljem v bivših in prihodnjih kolonijah. Šejki se pritožujejo, da je na avtu, ki ga kupijo v Ameriki, premalo zlatega okrasja, osebenjki pa, da je v žgancih s kislim zeljem premalo ocirkov, ali pa v krompirjevi juhi premalo soli. No ja, fižol se že da jesti brez soli, kakor lahko šejke peljejo tudi z navadno samokolnico zmerjat nafto-črpalce, če načrpajo premalo nafte. Za močnik in krompir pa je bil in bo (kot za bencin supermercedesov tistih, ki imajo nafto ali izdelujejo strupene bojne pline) potreben denar. Toda: kje naj kdo vzame denar? Osebenjkom ne priteče iz njive, če vtaknejo vanjo prst, šejkom pa brizgne nafta z dolarji vred do neba, če blagovoli kateri od njih zjutraj vsaj vstati iz sojve pernice v haremu in vtakniti v puščavo kakšno odlomljeno posteljno nogo. Toda tudi med šejki se najdejo lenuhi, ki kôla za noben denar ne bi vtaknili v pesek, kakor se bo kakšen osebenjek – brezdelnež raje odločil za žandarstvo službo in za senco kakor za opoldansko pripeko v vinogradu. Po ljudskem izročilu namreč vsak šparovec najde svojega cerovca, pa se je tako tudi kakšen osebenjek pripravljen preleviti v hohštaplerja, če mu kot kozličku pokažeš sol in mu poveš, da bo zdaj on oblast: in to ljudska oblast, da ne bi žalil ljudstva (osebenjkov).

Takšnim je bil po vojni podoben tudi neki osebenjek, ki se je pisal Poldi Pezdirc. Najprej so ga naredili za sodnika – predsednika, čeprav je vedel komaj to, kako se prebira krompir za sajenje: tadroben gre za prašiče, tadebel pa je za kromirjevo župo in za sajenje. Iz ljudskega sodnika je potem Poldi postal glavna glava na bližnjem ljudskem odboru, iz ljudskega odbora pa so ga, kot se je temu takrat reklo, potegnili v bližnje mestece, ker da ima Poldi pisateljsko in pesniško žilico in mora zato priti ta žilica (kajpada) do veljave v dvostranskem ciklostiranem lističu (tedniku), ki je izhajal pod naslovom »Mi gremo naprej!«

Toda ker je listič kmalu usahnil kot Poldijeva pisateljska žilica, pa ni in ni mogel capljati naprej, saj je bil že ob rojstvu mrtvouden, je Poldi zaradi zaslug, ker je mrtvoudnost lističa kmalu znanstveno ugotovil, napredoval za šefa žandarjev, ki so z revolverji za pasom naganjali osebenjke v svetlejšo prihodnost.

Tako je začel Poldi v novi funkciji najprej z ognjem in mečem zganjati osebenjke v praraj, kjer naj bi bili sicer po gosposko oblečeni (ne kakor Adam nagi), vendar brez vsakršnih skrbi: samo smokve bi bilo treba kdaj pa kdaj zaliti, če bi bila suša po kamniti zemlji. Poleg revolverja je spregovorila ob naganjanju v praraj tudi Poldijeva stara pesniška žilica:

– Sedeli boste v senci, zobali grozdje, jedli smokve in malo okopavali vrtičke. To bo pač treba, že zato, da bo lepše okoli hiš. No ja, malo se bo treba tudi gibati. Ustanovili bomo zadrugo in tisto preveliko cerkev tam doli bomo spremenili v skladišče vseh mogočih dobrot, predvsem ruskih. Pred cerkvijo pa bomo sezidali hotel – in tja boste vsak dan hodili jest. Kotel bo poln ob vsaki uri, podnevi in ponoči. Vsak osebenjek bo dobil svojo porcijo. Ja, porcije bo treba pač nositi s sabo, da jih ne bo ukradel kakšen ciganski reakcionar, dokler vseh ciganov ne preženemo. Kruh bo iz pšeničnih zrn, debelih kot pest: takšno pšenico so s križanjem že dobili ruski tovariši. Spali boste za zdaj po svojih domovih, ampak vsak bo dobil mehko francosko posteljo, ki se bo gugal kot zibelka. Potem pa bomo tam doli, vidite, kjer je zdaj gmajna, po nepotrebnem namenjena za pašo živine kulakov, posekali grmovje in vam naredili velikanske vile, podobne tortam. Aha, eno takšno, rusko, imam pri sebi na fotografiji, pa vam jo bom pokazal. Oglejte si jo, ali ni čudovita? Takšen sestanek osebenjkov, kot je zdajle, pa bo vsak dan po kosilu, to je od enih

do štirih popoldan. Priti morate masovno, drugače ne bomo prišli nikamor z debato o naši prihodnosti.

Kljunovo Zefo je zasrbel jezik, pa si ni mogla kaj, da ne bi bila vprašala:

– Kako to, od enih do štirih? Takrat sonce najbolj sije, pa vsaj vidimo, ko delamo na njivi ali škropimo vinograd, kaj in kako je treba.

Poldi Pezdirc je mahnil proti njej z ognjenim mečem (z jezikom):

– Zefa, tiho! Ali nisi slišala, da ti ne bo treba več delati in boš šla s porcijo po svoj sladki obrok najmanj trikrat na dan tja dol pred cerkev?

– Ja, kako trikrat na dan? Kdo pa bo oštalil moja dva prašička in kravo? Krulilo bo in mukalo, da se bo slišalo po celi fari, če bodo živali lačne!

– Mir, Zefa! Za vse to bo poskrbela ljudska oblast. Bomo že zgnali živino v skupne hleve in nagnali reakcionarje, da bodo kosili travo za krave in pukali repo za prašiče. Boš videla, ti pa boš imela trajno na glavi in boš samo pazila na delavce. Le pokomandirala boš tu pa tam. Pa tudi tega ti ne bo treba. Tovariši iz okraja so nam obljubili, da nam bodo poslali dovolj nemških vojnih ujetnikov, ki bodo skrbeli za te reči. Ali sploh veš, kako natančen je Švaba? Ta ti najde tudi v gnoju zlato za nove, zlate uhane. Zastopiš?

Zefa je bila bolj trde glave, pa tudi pesniška žilica se ji ni še dovolj razvila, zato je sama sebi dopovedovala: raje drži jezik za zobmi, ta Poldi nam bo v svojem kotlu skuhal še vruga in pol!

Oglasila se je Anka:

– Poldi, počasi se staram, kot vidiš. Kako pa bom jaz hodila vsak dan trikrat dol po hribu, da se bom pri tistem tvojem skupnem kotlu najedla tort?

– Tebi, Anka, ne bo treba ravno trikrat na dan hoditi dol, ker vidim, da se moraš že zdaj opirati na kol, če hočeš prilesti na sestanek. Ti boš šla tja dol na torte samo enkrat na dan, drugače pa ti bomo pustili okrog hiše vrtiček, da si boš nasadila malo fižola, zelja in krompirja. Saj ti to rada ješ za zajtrk in za večerjo, ne?

Jožetu (ki so mu morali zdaj reči Josif) je pri tem šinila v glavo obešenjaška misel:

– Kako je to: Anki boš pustil malo vrta, nam pa si zadnjič rekel, da bomo vso zemljo imeli skupno? Pa da na skupni zemlji ne bomo več sadili fižola in krompirja, ampak da nam bodo Švabi zasadili banane!

Poldi se je takoj znašel:

– Kaj nisi še slišal ali bral, Josif, da imajo kapitalisti tudi zamorce, ki delajo zanje? In da jim znajo zamorci saditi tudi kavo? Si že kdaj pred vojno pil pravo kavo, Josif? Veš, kaj smo pili? Spražene pečke od grozdja, ki so ostale v kadi, smo pobirali, jih prežigali in zmleli, pa je bilo, ne? Zdaj pa boš lahko dobil vsak dan čeber prave kapitalistične kave! Jo bodo že zrihtali naši tovariši, saj smo se morali s kapitalisti skupaj boriti, ker na žalost drugače ni šlo. Zdaj pa so naši kamerati in nam bodo pač poslali zamorce, ki znajo saditi in delati pravo kavo.

Osebenjkom so se začele cediti sline: gore tort na trgu pred cerkvijo (ne, kar notri, da se ne bi pokvarile!), Švabi za košnjo v vročem soncu in za pukanje repe ob sveti Urši, tovariši za oskrbovanje z zlatimi uhani, zamorci in čebri prave kave, jejžešna!

Zefa je vprašala Poldija še to:

– Pa bomo imeli tudi kakšne zlatnike kot v stari Avstriji?

Poldi Pezdirc je skočil:

– Kakšna stara Avstrija, to je bila ječa narodov! Zlatniki bodo naši, na njih pa ne bo kakšnih cesarjev in kraljev, ampak najzaslužnejši tovariši bodo na njih, da veš! In da mi o kakšnih gnilih kapitalistih ne čvekaš več, Zefa!

– Kdo bo pa koval zlatnike? Tisti edini stari kovač tam doli še komaj podkuje kakšno škrbasto kobilo.

– Zlato bomo dobili kot vojno odškodnino, kovačnice pa bodo ganc nove. Kaj še nisi slišala, Zefa, za naš slavni Litostroj in za udarnike?

– Že. Pa bodo tam poleg turbin delali tudi zlatnike?

– Ne samo zlatnikov, tudi zlate verižice za okoli vratu, težke po dve kili, bodo ustvarjali naši udarniki!

– Res? To bom lepa!

– Seveda boš!

Sanje, kakršnih niso nekoč sanjali niti Kolumbi, so takšne sestanke preplavljale kakor sonce pšenično Saharo, ampak ljudem se v puščavskih sanjah ni bledlo, kje pa, vse to so že držali trdno v rokah!

Poldi Pezdirc je rasel v očeh osebenjkov v škrlatno oblečenega škofa iz časov, ki so se jih osebenjski otroci še spominjali. Takrat so jih strašili, da jih bo škof pri birmi najprej oklofotal, Poldi pa jih je ves škrlaten od veselja in navdušenja gladil po srcih kot mačka mladiče. In kakor mačka z lizanjem umiva mlade mačkice, tako je hotel tudi Poldi Pezdirc z osebenjkov z jezikom izmiti vso umazanijo, ki se je nabrala na njih od tistih preklemanskih časov, ko jim je še kdo kot nuna z belim klobukom dejal: bo že Bog pomagal! Ne, zdaj smo tu mi, pa tovariši z okraja, pa še naši udarniki in delovna inteligenca. Naša inteligenca!

Porajajoči se (naši!) delovni inteligenci sem takrat že skoraj pripadal tudi jaz, ker sem študiral v Ljubljani. In da ne bi zabušaval, me je Poldi Pezdirc kot nekakšen moj novi oče (saj je hotel biti oče vseh osebenjkov!) med počitnicami kar se da zaposlil. Poslal me je namreč popisovat vojno škodo, ki jo bomo že pojutrišnjem dobili od Nemčije, je zatrjeval Poldi. Prmajduš!

Poldi je nekje našel neko ogromno vrečo, podobno bisagi stare ciganke Mice, ki je včasih hodila okrog nas, potem pa me je oprtal s tisto bisago. Nato me je kar en, dva, tri (pri vojaki se je temu reklo »trčečim korakom!«) nagnal od osebenjka do osebenjka. V bisago mi je naložil toliko raznih formularjev, da sem klecal, kot bi moral nositi na ramah težko havbico. Vendar nisem šel na fronto, ampak popisovat vojno škodo. Poldi mi je zabičal:

– Da mi popišeš vse, do zadnjega žeblja, in napišeš čimveč! Natančno, si si zapomnil?

Kako si ne bi zapomnil? Izsiliti bo treba iz ljudi, predvsem iz tistih, ki so imeli malo več, zadnji zarjaveli žebelj, odvržen pred petdesetimi leti, pa kako je dal kdo zadnji rep iz hleva za naše bojovnike, pa koliko škode so mu naredili tuji tanki na steljniku – in podobno. Čimveč moram prnesti tistih formularjev, polno bisago! Tako sem si ponavljal spotoma, pa tuhtal, kje bom največ nabral. Kajti, tako je rekel Poldi Pezdirc, ljudska oblast z revolverjem! Da bomo že pojutrišnjem dobili vse do zadnjega cvenka nazaj! Zato teci, sem si ponavljal, teci! Švaba ima!

Pa sem letal kot kura brez glave od hiše do hiše, kajti moral bi se dobro izuriti za nekakšnega novega gestapovca (bolje: antigestapovca) v boju proti Švabom. Ukaz je ukaz, dal pa ga je Poldi Pezdirc! Mogoče dobim tudi jaz kakšno marko za knjige, ki so mi bile potrebne? Saj bomo dobili vagone zlata, sem premišljeval, pa bo že kaj kapnilo v moj žep. Drugi bodo imeli ganc nove vile, jaz pa vsaj nove hlače, kajti tiste, ki sem jih prinesel na sebi iz koncentracijskega taborišča, so bile že fuč. Sicer bodo tovariši z okraja imeli celo nove gradove, kajti stare so blagovolili med vojno požgati, pa naj jih imajo, le meni naj kupijo nove hlače, pa še rekle, če gre . . .

Bisaga me je že tako tiščala, da sem bil žejen kot kamela, ki se ji je ravno kar izpraznila grba z vodo, toda svinčnik se ni smel ustaviti. Nemci so med vojno rekli,

da se vrtijo kolesa za zmago, zdaj pa je moj svinčnik delal isto: kar naprej sem ga šilil za zmago in spraševal:

– Koliko ste dali?

Osebenjki so odgovarjali tako, kakor jim je velevala pesniška žilica:

– Deset kubikov lesa, pet krav in tri koze. Premalo? Kaj naj še povem?

Odvrnil sem:

– Ali niste dali zraven še pet ostrvi otave za partizanske mule, ki so nosile mitralježe?

– Seveda!

– Pa koliko žebļjev, da jih je kovač podkoval?

– Več, deset polnih kišt. Dovolj?

– Prav. Pa krompirja?

– Za tri velike njive.

– Saj imate same grive . . .

– Že, ampak kupe gnoja sem navozil nanje.

– Pšenice?

– Za en vagon.

– Lesa?

– Cel gozd sem posekal, da so se tovariši pozimi greli.

– Vam je kaj pogorelo?

– Vse! Od zajčjega hleva do ganc nove bajte.

– Pa vina, koliko ste dali?

– Dvajset sodov. Naši so bili žejni, pa še jurišali so kar naprej na Švabe. To pa te izmuči.

– Koliko trt pa imate?

– Tisoč.

– Pa dajo toliko vina?

– Rodile so četverno!

– Pa mleka?

– Tisoč litrov!

– Saj imate samo dve kozi . . .

– Že, ampak obe smo molzli noč in dan, tovariši pa so še pozimi kosili zanje travo kar po gozdovih in sekali trnje. Sneg so malo odmetali z lopatami, spodaj pa je bila trava ali zimzelen. Kozi sta tako žrlī, da so se vimena napihnila kakor kravam trebuhu po mladi detelji.

– Ni mogoče!

– Je, je! Vse za naše!

Tako sem hodil okrog osebenjkov in si tlačil formularje s tistimi donebnimi številkami v malho. Bila je tako nabita, da sem zvečer od utrujenosti zaspal kot snop na njivi, ko sem jo odložil.

Vsakdo je seveda vse lepo podpisal, jaz pa sem udarjal žige. Od vseh tistih govoranc in od brezkončnega naštevanja se je takrat tresel sam Triglav. Triglav sem imel tudi na pečatu in nad njim je žarela ogromna rdeča zvezda, ki je z repom prekrivala vse nemške dežele gór do morja nekje na severu. Betlehemska repatica je bila pravo gorčično zrnce proti tej veličastni svetlobi, ki je prihajala s Triglava proti jugu. Na sever pa je metala tako strahovito temno senco, kakor da tam po vseh vaseh in mestih živijo sami Herodi.

Ampak iz vsega tega nikoli ni bilo nič, pa so bili osebenjki vse bolj in bolj razočarani, ko niso dobili od Poldija ničesar. Zato pa se je kmalu razneslo, da je Poldi pred leti čisto lepo sedel v neki italijanski in pozneje v nemški družbi z raznimi

sumljivimi tipi. Potem pa je menda tik pred koncem vojne postal novopečeni oefar, ki se je začel ukvarjati z bodočnostjo revežev. Po takratnih direktivah se je z vsemi štirimi vrgel najprej na izkoriščevalske intelektualce in na kulake, dokler niso vladarji pogruntali, da je ravno pravšen za farbanje osebenjkov.

Ko se je končala njegova kariera z osebenjki, pa je Poldi Pezdirc nenadoma odšel v neznano...

Slišati je bilo, da se je neke že tretjič poročil z neko Marjanco. Toda Marjanca ga je varala. Polpismena, kakršna je bila, je hotela nekaj veljati, pa se je dalje izobraževala z ustanavljanjem klubov, s hrupnimi mitingi pred raznimi cerkvami, kjer je oznanjala svetlo luč prihodnosti, z raznimi politmaherji itd., pozneje pa še v sami prestolnici, kjer se je sicer ločila od Poldija (ker so ga odžagali), saj je bil nazadje neki petnajsti nebodigatreba (kot direktor podjetja METLOIMEXPORT).

Potem si je Marjanca zaželela še več izobrazbe in zlata, saj je bila tudi sama osebenjki in se je od Poldija naučila, kako bodo ljudje vsi obvešeni z zlatom, zato je začela iskati razne generale in njihove zlate zvezde. Našla je kar tri, ki naj bi bili njeni novi profesorji pri izvenšolskem izobraževanju (ob delu!). Vsi trije so imeli na ramah kupe zvezd in doli do trebuha so jim visele zlate (plehnate) kolajne. Tako je postala Marjanca trikratna gospodža dženeralica (po domače: čistokrvna vojaška kobila).

S prvim generalom je jahala na vrancu kot vojaška atašejka nekam Bogu za hrbet v neuvrščenenost. V tisti neuvrščenci je kar naprej pokalo, pa Marjanci vsaj ni bilo dolgčas, ko je opravljala svoje velevažno poslanstvo. Ko ga je opravila, je rekla generalu baj, baj – in jo ucvrkla k drugemu generalu, ki je imel več deviz.

S tem drugim generalom se je odpeljala kot prikolica, priklopljena na vojaško letalo, v neko zamorsko državo. V tisti žepni državici je bil za osebenjko Marjanco važen bolj žep kot banane, ki ji jih je svojčas obljubljal Poldi in jih je že videla (v duhu!) rasti po osebenjskih grivah. Toda ko je imela tiste žepne državice, njenih banan in zlata dovolj, jo je popihala nazaj v domovino, kajti ni lepšega, kakor biti bogat in slaven doma!

Njen tretji soprog pa je bil bivši general, zdaj generalni direktor vseh dramokomedij v domovini. Iz spoštovanja do praprageda se je podpisoval kot Joseph von Bogatschnigg, kajti bil je domoljub in pol! Tako se je tudi nekdanja Marjanca zdaj podpisovala kot Mariandel von Bogatschnigg, kar je zvenelo, kot da je srednjeveška baronica. Seveda je pod direktorstvom svojega soproga postala Mariandel slavna igralka, o kateri so ljudje govorili (ko so jo občudovali, kako hodi po cesti vsa v zlatu):

– Poglejte si jo no, saj koptilja kot kobilica na svojih visokih petkah! Cipica!

Toda kakor je Mariandel že zdavnaj pozabila na svojega dobrega Poldija, ki ji je priskrbel tako visoko izobrazbo in tako imenitno kariero, tako smo za zdaj nanj pozabili tudi mi z osebenjki vred. Osebenjki so namreč v tistih letih, ko so pozabili na sestankovanje od enih do štirih popoldan, na spanje v francoskih posteljah (zdaj so spet raje spali na ličkanju iz debelačnega listja), pa tudi vrtoglave sanje o kupih tort pred cerkvijo so pregnali iz glav. Zdaj so spet hodili v cerkev prosit za dež in za lepo vreme. Spet so začeli okopavati vinograde in grive z nekdanjimi motikami, ki pa so se jim lomili sprnheli ročaji, za kar je bil seveda kriv Poldi Pezdirc, ker so za časa njegovega vladanja motike bolj ali manj počivale, saj je bilo treba sejati besede od enih do štirih popoldan. Poldija so osebenjki preklinjali tudi zato, ker jim ni povedal, da bodo morali ročaje za motike in sekire spet sekati v hosti, ne pa, da bodo namesto trdih ročajev dobra kar stebila od lilij. Ampak tudi takšnih skrbi je bilo konec, ko je sonce znova kot nekoč sijalo tudi v času, ko so pod Poldijevo

oblastjo sedeli v senci in načrtovali vile, podobne tortam. Tudi smrdljivka za petrolejke se je spet dobila, pa so tako osebenjki zvečer prebrali v časopisu tudi o tem, kako se po vsem svetu širijo neuvrščena (psst, diktatorska!) kraljestva – in v rubriki za kmetovalce, kako človek nikdar ne ve, komu bo spet kaj in kje prišlo prav, kakor so na primer osebenjkom spet prišle prav motike, pa njihove stare bajte namesto vil in ličkanje iz debelačnega listja namesto francoskih postelj.

Ampak Poldi osebenjkom le ni šel iz spomina: eni so bili žalostni, ker je presahnila njegova pesniška žilica in fantazija, drugi pa jezni, ker jih je pregloboko potegnil za nosove.

Takšni so zvečer, ko so se napili šmarnice, razgrajali:

– Zadaviti bi ga bilo treba, zadaviti! Jezik je vrtel ko lajno, nas pa naganjal okrog kot pamži vrabce s fračami. Pajdašil se je z Italijani in oefarji, pa tudi z nemčurji, nam pa je obljubljal na vagone mark, ki nam jih bodo pred hišni prag navozili Švabi. Malo nas je hujskal, malo zmešal, zdaj pa smo tam, kjer ni muh! In spet rijemo v te grive, da bi izcedili iz njih v jeseni nekaj kapelj vina. Prvič, ko smo ga še pod Poldijem izcedili nekaj škafov, so prišli njegovi tovariši in nam ga odpeljali, kakor da so prišli po bero. Župnik vsaj prosi zanjo, oni pa kar en, dva, tri, gremo!

Osebenjska pamet pa je podobna tudi trdemu podplatu na okovanih gojzericah alpskih plezalcev – in takšna je ostala, kakor se temu presladko (in slinasto!) reče dandanašnji – njihova »neodtujljiva« človečanska pravica. Takšno pravico si je dovolil pridobiti tudi Poldi Pezdirc, ko se je nekega dne kot komet sredi belega dneva prikazal med osebenjki in izjavil (brez revolverja za pasom):

– Jaz imam dovolj vse te svinjarije! Zdaj bom osebenjek kot vi, pa čeprav me skrajšate za glavo. Moja revolucija je bila eno figo vredna, tort ne bomo jedli, pa tudi v vilah ne bomo rojevali otrok! Motiko v roke, ljudje božji, pa vezat, okopavat in pit!

Potem pa naj tisti prasci pridejo in požlampajo vse, če hočejo!

Jaz več ne bom vtikal glave v osja gnezda, ker so me komande izmodrile.

Žal, malo prepozno. Izmodrile so ga šele takrat, ko so ga »pod mus« poklicali na nekakšno zasliševanje v prestolnici. Na tem obiranju kosti je bila ena sama točka: Pezdirc Leopold, osebenjek!

Kot glavni prič proti Leopoldu Pezdircu pa so modre glave povabile dve osebenjski osebi iz ringaraja časov: Kljun Zefo in Josifa, zdaj spet kot nekoč Umovič Jožeta.

Visoka zasliševalna komisija, sestavljena iz neosebenjskega (novega) delavškega razreda, t.j. iz takrat najbolj tapravih, je najprej ostro pogledala Leopolda Pezdircu in ga vprašala:

– Tukaj prisotni Pezdirc Leopold, si res silil osebenjke jesti torte?

Poldi je povetil glavo do tal.

– Tukaj prisotni Pezdirc Leopold, si res delal skupaj tudi z Italijani in z Nemci?

Poldi bi se najraje pogreznil v položčen parket – ali pa odfrčal na debeli (buržujem ukradeni) preprogi v tisoč in eno noč.

– Tukaj prisotna Kljun Zefa, je tale tukaj res naganjal osebenjake z revolverjem v raj?

– Je! Pa še delati nas ni pustil, in to v najlepšem vremenu, se pravi, od enih do štirih popoldan.

– Tukaj prisotni Umovič Jožef, je Pezdirc Leopold res naznanjal, da bodo prišli drugačni in novi časi?

Jože je pogledal na uro in izjavil pod prisego:

- Vsak dan so drugačni in novi časi. Pred tukaj prisotnim Leopoldom Pezdircem je bilo leto sedeminštirideseto, zdaj pa sem si kupil novo uro, ki kaže tudi dneve in leta, pa vidim, da je menda leto sedeminšestdeseto. Ampak naj mi gospodje tovariši oprostijo: doma sem pozabil očala, pa ne vidim točno letnice, ker leta bežijo, kot bi jih kdo suval v zadnjico. Veste, zadnjič enkrat sem v bil v Trstu, pa sem si kupil italijansko uro. Ker pa Italijani prodajajo ure na kile, sem jih tudi jaz vzel kar eno kilo. Ampak doma jih navijam in navijam, pa ne gre nobena prav. Zato vljudno prosim, naj gospodje tovariši blagovolijo pogledati na svoje ure, pa bodo videli, koliko je ura zdajle, zunaj pa se vidi še tisto, kar so gospodje tovariši blagovolili vprašati, se reče, kakšno je vreme in kakšni so časi. Vem, da je zdaj pri nas čas za košnjo.

Modre oči modrih glav visoke komisije so pogledale na svoje ure in ugotovile, da bo že čas za kosilo, pa so končale sejanje. Modre glave so še z nosovi pomignile Pezdircu Leopoldu, pa Zefi in nekdanjemu Josifu, naj se oddaljijo. Visoki komisiji so osebenjki namreč preveč dišali po neotesanem kmetavzarstvu in čebuli, kar je lastnost vseh visokih komisij, ki ne vedo, kako raste čebula (in krompir) za kosila visokih komisij.

Kot v gledališču sta potem Zefa in nekdanji Josif odšla nekam v levo, Pezdirc Leopold pa skozi desna vrata.

Toda pred templjem boginje Resnice so se vsi trije osebenjki spet srečali in se spogledali kakor trije sprti zamorci, ki so se po bitki z bližnjim plemenom (visoko komisijo!) vračali domov praznih rok. Zato so skoraj enoglasno rekli:

- Pojmo že nekaj spit, pa še na golaž!

Ob vinu in golažu bi Poldi Pezdirc skoraj zasnil Zefo, ta pa ga je spregledala in videla, da bi Poldi rad razdril njeno gnezdece v osebenjski bajti in živel od njene skromne pokojnine po možu, zato mu je svetovala:

- Vrni se v tisto komisijo, če je tam še tipkarica, ki je pisala zapisnik in zraven škilila vate, saj si še ganc fejest možakar. Ona vse ve o tvojih tortah in o blaginji, pa jo boš mogoče namamil, da bo vzela tebe in tvojo blaginjo. Veš, mi osebenjki smo že preveč siti tvojih ruskih tort in spanja po francoskih posteljah od enih do štirih popoldan. Le spomni se, kako si nas silil, naj hodimo pred farovž h kotlu. Ti si delal takrat, kot se je temu reklo, po poslovniku. Poslovnike pa zmeraj pišejo tavišji, takšni, pred kakršnimi si bil malo prej. Res tudi njim sedijo v naročju razne sekretarke, kot so verjetno sedele na tvojih kolenih, ampak zdaj so oblast tisti, ki jim zdaj, razumeš, zdaj, sedijo sekretarke v naročjih! Ne pa več ti!

Konec te osebenjščine, tort, valjanja po francoskih posteljah in najsvetlejše prihodnosti (prosto po Poldiju Pezdircu) pa je bil takšen:

Poldi je dobil nekega nekakšno sobo, bolj podobno poljšji luknji kot hotelu torti, zraven pa še toliko pokojnine, da gre vsak dan v oštarijo na golaž, vampe s krompirjem, na kakšno krvavico ali na žgance s kislim zeljem, za torte pa mu ne ostane kaj prida. Ostane pa mu za kakšna dva ali štiri deci vina na dan, odvisno od tega, kakšna je družba. Če hoče kdo skupaj z njim sanjariti o novih hotelih doli po kulaških gmajnah ali o skupnih kotlih, v katerih bodo torte, se Poldi zaklepeta do polnoči in je pripravljen pognati po svojem grlu in po grlu sosanjača tudi pol penzije.

Ljudska oblast (nekdanji in sedanji osebenjki) pa je že zdavnaj pometla iz glav privide o velikanskih kupih tort, ki naj bi jih shranila za boljše čase v hladni cerkvi. Cerkev pa je nekdanja ljudska oblast lepo očistila in spet zahaja vanjo. Samo Poldi Pezdirc se cerkve boji in gleda, da se ji ne bi približal več kot na pol kilometra. Mučijo ga namreč prividi, da je cerkev od kvasu skisanih tort vsa razpokana, pa se

bo nanj zrušila tisti trenutek, ko se ji bo približal in se je dotaknil z mezincem. Osebenjki teh prividov nimajo, pa se jim zato Poldi Pezdirc smili, ko ga vidijo tavati daleč naokoli kot mesečnika, podobnega muhi, ki seje zapletla v pajčevino pa se pajčevina nikakor noče pretrgati, čeprav muha na vse kriplje maha s krilci.

Pred kakšnima dvema mesecema sem srečal starejšo osebenjko, pa sem jo vprašal, kako kaj Poldi živi in kaj počne. Rekla mi je:

– Veš, če Pezdirc koga sreča in ga ta kaj vpraša, na primer o tortah, Pezdircu zaštrlijo lasje tako visoko, kakor se visoko dviga zvonik nad cerkveno streho.

Semič, v juliju 1993